

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.



SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas utca 78. sz. alatt gr. BÄNFÍ-
ház emeletében.Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton déln.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasbos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor
5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.
A „nyilvántartás”-i cikkek sora után 20 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Muzeumunk ügyében.

Ha a muzeum ügyeibe avatottaktól kérdenők: „hogyan van az, hogy a muzeum természetudományi osztálya nincs még rendezve, egy része a gyűjteményeknek nincsen felállítva, s a felállítottak nincsenek kiegészítve?” E kérdéseinkre csatlálatlanul ezen feleletet nyernők: „Arra pénz kell, a muzeumnak pedig nincsen elegendő jövedelme.” És ebben igazat mondanának. A mostani nehéz pénzügyi viszonyok között sok évi részvényes legjobb akarattal sem fizetheti be pontosan illetőségét. Ezen évi részvényes pedig, a mint tudom, éppen az alakulásnál szükségeltető folyó költségek fedezésére levén szánva, ha azok be nem fizetnek, vagy a berendezésnek kell hátramaradnia, vagy a berendezés kedvéért a tőkéhez kell nyulni, mi nagyon kényes dolog. Azonban mindamellett, hogy a felhozott érvek által indokoltak látom azt, hogy miért nincs még rendezve muzeumunk természetiek gyűjteménye, bátoraságot veszek magamnak néhány észrevételt kockáztatni.

Igaz, hogy már I. Napoleon azt mondta: „Egy hadjárat folytatására három főkéllék szükségeltetik: pénz, pénz és harmadszor is pénz.” E mondat alkalmazható szellemi haladást előmozdító intézetekre nézve is; azonban már maga Napoleon némi tekintetben meghazudtolta e mondatát az által, hogy egyáltalán több pénz és bajonet felett rendelkező consolidált ellenségei felett jó időn át győzelmeskedett. Ez bizonyítékul szolgál arra, hogy habár a pénz elkerülhetetlenül szükséges kellék egy hadjárat folytatására, de a siker kivívására talán még elkerülhetlenebb kellék: a vezér szellemi képessége. És ez még inkább áll tudományos intézetekre nézve; hiában dotálódik egy akadémia, egy tanintézet vagy muzeum százazrek-, akár milliókkal, ha annak élén nemes feladatuknak megfelelő vezetők nem állanak, az az intézet szellemi vívmányokat soha nem teend, s eként helyt állva hátra megy, mert a tudomány feltartoztatatlanul halad előre.

E sorok írójának alkalmá volt több külföldi muzeumot tanulmányozni; látott királyilag dotált hasonló intézetet, mi messze mögötte állott a tudomány jelenkori igényeinek; látott ismét szűkebben, mondhatni szegényen dotáltakat, sőt magán gyűjteményeket, melyek feladatuknak teljesen megfelelték. Ama gazdag muzeumok elmaradtak, mivel élükön lelkiismeretlen, vagy nehéz állomásuk betöltésére elégtelen vezetők állottak. Emezek, habár vékonyabb tárczával bírva, európai hirre tettek szert, mivel jeles vezérük volt. Legfényesebb példát nyújt ennek igazolására a leideni muzeum. Ez Temmink igazgatóságának utolsó korszakában annyira hanyatlásnak indult, hogy újra szervezése lön szükségessé. Ily szomorú állapotra jutott volt az, midőn Schlegel igazgatóvá lön. Azóta 12 év telt el, s ma az egyike Európa leghíresebb muzeumainak, valódi mintaintézet.

Ki ez előzményeket olvassa, lehet azon gondolatra jón, hogy én támadást akarok intézni muzeumunk igazgatója ellen; nagyon csalódnék, ki ezt hinné. Én az igazgató ur nagy tisztelője vagyok s teljes meggyőződés, hogy ő szintugy, mint egy Schlegel Leidenben és egy dr. Reichenbach Dresdában a vezetése alatti muzeumot mindnyájunk által ohajtott fényes polczra tudná emelni. De kérem alásón valjon I. Napoleon lángesze mellett is nyerhetett volna-e annyi csatát, ha nem lettek volna jeles tisztjei? Avagy Schlegel és Reichenbach egy magukra hagyatva működhetek volna-e sikeresen?

Én legalább kétlem; már pedig muzeumunknak éppen az a főbaja, hogy az igazgatóban jeles vezért bir ugyan, de a vezérnek, nem hogy vezérkara legyen, hanem egyetlen segédje sincsen. Minden teendő az ő vállaira nehezül muzeumunk természetudományi osztályánál (és én csak is erről szólok.) Mekkora pedig itt a teendők halmaza, azt csak az tudja kellőleg megítélni, ki természetudományi, gyűjtemény felállításával foglalkozott, vagy a ki valamely nagyobb muzeumban többször megfordult, s nemcsak a gyűjteményeket vette szemügyre, hanem figyelemmel kísért az azok felállítására s összeszerzésére körüli

sok időbe s fáradságba kerülő eljárást is. Kisértse meg csak valaki egy maga több ezerből álló s a természet-, állat-, növény- és ásványországhoz tartozó gyűjteményt fajokint elnevezni, aként praeparaltatni, hogy a praeparatuma a tudomány igényeinek megfeleljenek, rendszeresen fölállítani, megóvni, a hézagok kipótlására szükséges példányokat beszerezni, e beszerzés eszközöltetése végett számos természetiekkel kereskedők árjegyzékét átvizsgálni: s nem soká meg fog a felől győződni, hogy arra képtelen; de a muzeum-igazgatónak ezen kívül még terjedelmes levelezést kell folytatnia, összeköttetéseket eszközölnie, nálunk a muzeum évkönyvét, nap-tárát szerkeszteni. stb. Valóban annyi teendőt egy Humbold vállalni sem birtak volna meg.

És a mi muzeumunknál még nehezebb az igazgató állása, ha egyedül van, mint más, hogy ugy mondjam cosmopolita hasonmú intézeteknél, mivel a mi muzeumunknak legalább egyelőre nem lehet más feladata, mint a honismertetés. Valamint történelmi osztályának feladata a multunk feltűntetésére szolgáló adatok összegyűjtése, ugy a természettudományiak gyűjteményeiben hazánk lehetőleg kiegészített, hű természetrajzi képét kell feltűntetnie. Amde ez roppant nehéz feladat nálunk, hol a természetbúvárok száma még nem nagyon sokra megy. Lehet, lesznek, kik azon ellenvetést teendik: „van-nak ügybarátok, kik gondoskodnak a felől, hogy hazai állataink, növényeink és ásványaink a muzeumban kellőleg képviselve legyenek.” Tagadhatatlanul vannak és lesznek ily jó hazafiak, kik közönetünkre érdemesek; de annyi bizonyos, hogy ily adományokból hézag nélküli gyűjteményt soha felállítani nem fogunk. A mellett az ajándékozást felhozva nem kell felednünk, hogy az ajándékozók 1/10-de oly dilettans, ki csak hiányos, vagy értéktelen, már számos duplicatban meglevő, vagy éppen hasznavehetetlen példányokat küld be.

Ha tehát azt akarjuk, hogy ne csak névleg, de valóban legyen muzeumunk, akkor mindenek előtt arra kell törekednünk, hogy segédkezet nyujtsunk az igazgatónak nehéz munkája eszközölhetésére. *) Ezt pedig tehetni a muzeum-ör és praeparator állomásainak betöltése által. Igénytelen nézetem szerint pedig a muzeum-ör állomása éppen nem lenne valamely oly szobatosod által betöltendő, ki merőben könyvei közé temetkezik. Gyakorlati férfi, szenvedélyes természetbarát s ügyes gyűjtő kell ide, olyan, ki a természetet kiün, Isten szabadege alatt tanulmányozta, ki mint egy Schlegel Leidenben, beutazza rendre az országot, mindenütt gyűjtőket szerezve, s azokat utasítva. Ilyen férfiú nézetem szerint Stetter Vilmos mérnök ur, ki madár-faunánk ismertetése által dicséretesen tüntette ki magát 1846-ban a magyar természetbúvárok- és orvosoknak Kolozsvárt tartott nagy gyűlésén.

A praeparator állomásának betöltése is elkerülhetetlen, annál inkább, mivel Kolozsvárt más magán praeparator sem létezik olyan, a ki által a muzeum előforduló esetekben magán segíthetne.

Ha felszámítjuk, hogy mibe kerül évenként csak 50—60 példánynak idegen kítőmő általi elkészítése, meggyőződünk a felől, hogy ez összeget nagyon kevéssel kell pótolni, és lesz a muzeumnak saját kítőmője, ki csak az intézetnek dolgozand, s évenként 150—200 darabot elkészíthet, mi a gyűjteményre nézt nagyobb nyereséget, mint a praeparatori hely be nem töltése által megtakarított egy két száz forint.

A mi a muzeum-ört illeti, ha ezen állomás oly gyakorlati és szakkérfü által töltetik be, minőt fenebb kívántam ecsetelni, akkor az fizetésének nagy részét beszerzi a muzeumnak, mit tapasztalatból merrekin állítani. Én több év óta foglalkozom gyűjtéssel; van összesen néhány ezer számra menő ásvány, kövület, madár és madártojás gyűjteményem, melyeket részint magam és praeparatorom helyt, vagy e végre tett kirándulások alkalmával gyűjtöttünk; amde ezen

*) Meg kell jegyeznünk, hogy a segédérők szükségessége elismerve már s a választmány e részben kész tervvel áll a közgyűlés elébe, mely habár nem megy annyira, mint szakavatott érdemes barátunk ezen cikkében indítványozza, de az egyetl pénzügyi viszonyai szerint csakugyan fontos lépés lesz az ezen cikkben kifejtett cél felé. Szerk.

gyűjtések alig képezik 2/3-dát az egész gyűjteménynek. Nagyon sok értékes és ritka példányt aként szerezttem be, hogy minden nagyobb kirándulás alkalmával a kirándulás helyén valószínűleg előjövő ritkább fajokat, lehetőleg a természeti nagyságot megközelítőleg habár durván, de könnyen felismerhetőleg lerajzoltam; e képeket paraszt vadászoknak előmutattam, őket az állatok bűrének lefejtésére megtanítottam, s kis jutalmakat fiztettem ki; ezen kívül vadász ismerőimet a kívánt példányokra figyelmeztettem, s ily módon sikerült nekem kis gyűjteményemet oly összeggel előállítanom, minél 2—3 többlet ér, és négyszer is többbe került volna, ha természetiek kereskedéséből vásároltam vala. Ily szellemben működő muzeum-ör tehát nagyon sok hasznót hajthat a muzeumnak, mit annál könnyebben tehet, mivel egy intézet céljai előmozdítására sokkal többen készek segédkezet nyujtani, mint egy magán gyűjtőnek.

Én tehát, a mondottakból kiindulólág igénytelen nézetem szerint még akkor is betöltendőnek tartom a két többször említett állomást, ha azok kedvéért eleve némi kis részben a tőkéhez kéne nyulni. A tőkén ejtett ezen csorba ugy hiszem azáltal lenne helyrehozható, hogy miután a gyűjtemények rendezve lesznek, pár éven át, azok csak is némi csekély bementi díj mellett lennének láthatók. Emlékezem ez indítvány már valamelyik nagy gyűléskor előfordult, és sok ellenzőre talált; bizonyosan ma is lesznek és ezek ellennézetüket azzal indokolják, hogy a bementi díj kifizése az intézet méltóságával össze nem egyeztetethető, továbbá, hogy a közönséget a látogatástól elriasztaná. Ezen ellenvetésekkel szembe a következőket vagyok bátor megjegyezni: Külföldön akár hány országos vagy királyi muzeum létezik, a melyet csak belépti díj mellett lehet meglátogatni, mint p. o. a drezdai muzeum. Ha ezeknek nem derogál az, miért derogálna a mi sokkal szegényebb, s e mellett a kezdet nehézségeivel küzdő intézetünknek? Azon véleményét sem osztom, hogy pár krajczár bementi díj befizetése a közönséget a látogatástól visszariasztaná. Nagyon szomorú világot vetne ez műveltségünkre. Hitem szerint mindaddig, míg muzeumunk rendezve nem leend, közönsége sem lesz; a mint rendeződik azonnal teremt magának közönséget, és pedig olyat, a melyet némi csekély belépti díj fizetése a látogatástól vissza nem fog riasztani.

Vége, a belépti díjak csak ideiglenesen pár évre lennének alkalmazandók.

Et nunc salvavi animam meam.

Egy vidéki egyleti-tag.

Kolozsvár, nov. 20. 1862.

(D) A mint olvasóink emlékeznek, a gazdasági egylet alelnöke m. Tisza László ur, az utóbbi közgyűlést megnyitó beszédében vonatkozást tett a helybeli lapokra is; panaszkodott, hogy azok az egylet működését, állását, irányát, bíráló taglalat alá nem veszik, az eredményekre vagy mulasztásokra a közönséget nem figyelmeztetik, részvétre nem serkentik stb.

Nem azért nem szólottunk ekkor e tárgyhoz, mintha ignorálnók az alelnök ur észrevételeit; hanem mert éppen e beszéd közlésekor egy cikksorozat folyt, mely éppen a gazdasági egyletet figyelmezteté, a földhitelintézet körül egy oly teendőre, melynek éppen most volt ideje, s melyben a mint látjuk, aligha Horvátország minket meg nem előz. Tehát ugyanakkor, midőn azon előki beszéd iratott és elmondott, lapunk annak tagadása gyanánt éppen a gazdasági egylet teendőjével foglalkozott. Azután egy más cikksorozat közreadása állott előttünk, és csak ma szólhatunk az előki beszédhez.

Nagya becsüljük minden elnökben, ha a nyilvánosság organjait felhívja, az általa vezérelt intézet ügyeinek taglálására; hanem szintoly nagyrabecsüljük azt, a ki az irodalomnak ezen irányban tett szolgálatáról egy békületlen szempillantásában meg nem feledkezik.

Egy politikai lap vezére nem lehet arra hivatva, hogy a szakintézeteket szaktudományos szempontból bírálhassa; az ember ha egy politikai lap élére áll, s a jó lélekkel számot vet publicistikai tanulmányaival, elbírhó, hogy tehet szolgálatot hazája közügyeinek a nélkül, hogy a miatt kelljen töprekednie: miért nem végezte M. Óvározt, és miért nem praktizálta Czenken a gazdaságot.

A politikai lapok körébe tartozik a gazdaság állam-

tani része: az államgazdaságot, és az iránygazdaságot általános elméletét.

A ki a „Kolozsári Közlöny”-t olvasta, jól emlékeztetik, mennyit czikkeltünk a tagosításról, váltógazdaságról, selyemtermelésről, mennyire igyekeztünk védelmezni szemben Ausztria mercantil érdekeivel a magyar királyság sisíciat érdekeit; jól emlékeztetik, mennyire törekedtünk kimutatni a földbirtok és a gazdaság becsét és fontosságát, az alkotmány védelmére nézve oly szükséges független állás elérése végett. Hivatkozhatunk vidéki barátainkra, kiket azon jelszavunk lelkesített gazdaságunkban „a kié a föld, azé a haza!”

Szóltunk az egyet teendőiről is, ajánlottuk egy központi példánygazdaságot, igen egy példány pénzkezelés létesítését. Mi voltunk a kik Stejerhoni példáját idézve ajánlottuk, hogy az egyet főkegyeket állítsanak, mert addig bajosan hathat közre.

Az egyet tagjai nem látták czélszerűnek példánygazdaságot s at. létesíteni, és e téren nem volt többet mit beszélni; az egyet folyamodott a kormányhoz a főkegyek kidolgozott szabályainak megerősítéséért. Maig sincsenek megerősítve. Erről sem volt többet mit beszélni. Így rendre elfogyott a nótá.

A mi már valamely egyet működéséről értesítések körül a lapokat kötelezi, az az, hogy ezen értesítéseket illetékes kezek által tegyék. És ki illetékes, mint valamely egyet titoknok, kinek azon egyet ügyei s tárgyai ismerete körül szakembernek kell lenni. E részben a gazdasági egyetnél legkevésbé panasz lehet, egyik intézetünk nem adta oly pontosan közre a saját működéséről értesítéseket, mint éppen ez egyet titoknokai, kik minden választmányi ülésről tüzetes értesítést tettek a lapokban; és soha sem panaszkodhatunk, hogy a lapok nem közölték volna, sőt nagy örömmel adtuk közre az ivekre menő, igen érdekes borászati körutakat stb., a mik különben csakis gazdasági szaklapokba valók voltak.

Ha az a lenők ur a gazdasági egyet hatásával nincs megelégedve, az csak becsületemelőt buzgalomról tanusodik; így lelkesülvén az ügy iránt, kérdésen kívül használni is fog annak.

Sajnos azonban, hogy ők még csak apostolok, kik töresen uton járnak. Ez az intézet még nem a jelené, ez a jövő; de azok, kik ez intézet élére állottak, s kik azt pénzügyileg újabb megalapították, nagy érdemet szereztek az által, hogy a nemzet egy meddő évtizedében, a legviszontagságos időjárás közt egy ily plantát megszilárdíthattak.

Mi négy éven át levén tagjai ez egyet választmányának, láttuk annak lelkesült küzdelmét, becsüléssel néztük el, hogy a többek közt M. Tisza ur is mennyit áldozott a gépek és váltógazdaság honosítása körül, és soha sem láttuk lankadni buzgalmát, ámbár küzdelmök tantulusi volt.

Oka ennek az, mert a műveltebb és rendszeresebb gazdaságat korszáka, habár el is következett, de tudása alapja, és eszközei nálunk hiányzanak, sőt végzője is még problematikus. Így tehát nincs még anyag, a mire a gazdasági egyet építhessen, tehát nem is lehetnek feltűnő eredményei. Elég eredmény az hazánkra nézve, hogy létezik, megalakult, s azon napokra, midőn legnagyobb szükség lesz reá — készen áll.

Ne ignoráljuk, hogy ez egyet tudott már is használni. Midőn a közép figyelmetlensége s az idegen bürokratának viszonyainakban járatalasága miatt a gazda és cseléd közti viszony felbomlott, az egyet egy alkalmas cseléd törvény kidolgozása s érvényesítése által megmenté a gazdákat a kétségbeeséstől. Az egyet ösztönzése által vett lendületet a szedertenyésztés, melyben országos selyemtermelésünk csirait láthatjuk; a borászati körutak általi agitatio kezdett figyelmet gerjeszteni a szőlőtermesztés fontosságára; s a vidéki gyümölcs- és terménytárlatok szorgalmazása által az egyet propagálta a gazdaság fontosságát az államéletben.

Mi, kik a gazdaság terén szaktudományt nem bi-

runk, az egyet bírálatalán csak általános szempontokból indulhatunk ki.

Gazdasági egyetünk csak akkor erősöbbit, midőn lesz Erdélyben sok szakértő és kísérő gazda. Összevittünk a nagy gyűlések, de bizony kevesen értünk a tárgyhöz. Az intézet kebelébe kellene irányt adó képességek, és akkor mehetünk valamire, de még akkor is kevésre, mert az egyet terjedtebb körű működésének nincs háttér, és nincs előtér.

Nincs háttér, mert sincsenek tagosított birtokaink, melyekre az egyet a váltógazdaságot sürgesse; nincs rendszeres marhatenyésztésünk, hogy a fajnemelés érdekében az egyet tanácsai hatással lehessenek; de hiányzik az előtér is, mert nincs piacunk, és ha a gazdasági egyet a háttér felépítése végett áldozatokra ösztönöz, nincs oly előtér, a hol haszonnal biztathasson.

De sincsenek eszközeink is, nincs földhitelbankunk, hogy birtokokat instrualjunk, s nincs vasutunk, hogy piacot látva magunk előtt, ne rettegjünk birtokaink beruházásába kölcsönt fektetni.

Ezen szempontokat mind számba kell venni, ha a gazdasági egyetnek tanácsot adni, vagy működését megbíralni akarjuk.

Mi megvalljuk, nem kívánjuk, hogy a posványra palotát építsenek, elvárjuk mig az rendre lecsapolatik, s bizunk, hogy a kitarítás, a csendes előretörésvé meghozza a magáét.

Nézünk meg uraim, mi, kik a földszálhoz ezekenkint omunk, s ki nem fogunk az oratióból, mily kevesen vagyunk, s mily mélyen hallgatunk a gazdasági egyet nagy gyűlésén?

Nincs az Istennek az az Orfenszá, a ki föllekesítse a gazdaságat közszellemét, mig az ország ügyei rendes medrökbe nem szállanak, hogy a nemzet saját anyagi alapjairól szükségéi szerint intézkedhessenek. Tíz év alatt annyit sem tudott kivinni a kormányzás, hogy a közhelyek felosztásának, s hol állunk meg a tagosítástól, hogy rendszeres gazdaságra számíthassunk.

Pedig Erdélyben volna jövője a termelésnek, ha utunk és piacunk s pénzalapunk lesz. Buzánk a legjobbnak találtatott a világon, s éppen Tisza ur kiállítására az utóbbi tárlaton 90—92 fontos buzát mutatott be, mig a birhedett bányási buza súlyja 88½, s a még becsesebb perjamosi 89 font szokott lenni.

Gazdaságunknak így van jövője, s a gazdasági egyet nagy feladat vár, mihelyt az intézvények és pénzüzetek s vasut kedveznek arra, hogy sikeres vezérekedést kezdjen el ezen egyesület.

Addig azonban legfőbb feladata volna az eszme terén hatni. Kellene az egyetnek egy szaklapot alapítani, mely azon kívánatoknak alaposan megfelelhesse, miket az al-előki beszéd a politikai lapok irányában vetett fel.

Egy oly gazdasági szaklap, mely nem a képzett angol írók fordításait hozza, mint az egyet évkönyvei egykoron, hanem gazdaságunk mostani stadiumának abnormis hiányait fejtegetni, s ez elemi helyzetből az első lépéseket okadaltolva feltűnő mutatni; tudna szólaui a falusi gazdák fogalmához, s tanácsot adni anyagi helyzetükhöz képest; egy ily lap, mely lelket teremtene, a mit aztán az általános irányú lapok ébresztgessenek — igen sokat használhatna. De éppen azon nagy alvás miatt, melyben gazdáink szenderednek, egy oly lapnak néhány évig tetemes subventio kellene, s még az, hogy minden szakképességgel bíró gazda közölje ott elméletét s tapasztalatait, a gyakorló gazdák közölje a gazdaságuk s kísérletei sikerét, egy szóval tegyék érdekelté a gazdákörönséget a czélszerűbb gazdaság iránt. A magyar gazdasági egyetnek legnagyobb szolgálatot tett a „Gazdasági lapok.” E lap magasabb régiójában jár már a gazdaságnak, hogy sem Erdély viszonyainak megfelelően.

Ha gazdasági egyetünk serkenteni akar saját terén, azt csak egy gyakorlati és népies irányú szakorgánonnal beteli. Ez a népet ébresztendő egy részről, más részről terévé vál-

nék az eszmék forgalmának, értesítések, vélemények jönének össze az országból, melyek az egyet teendőire nézve is bővebb tájékozásul szolgálnának. És erre volna szükség.

Politikai lapjaink eleget kínoltak azzal, hogy gazdasági rovatot alakítsanak meg; de nálunk csak oly téren hathat sikerrel valamely lap, a melyet annak szerkesztője s belső munkatársai művelni képesek.

Ily szempontból kell legalább lapunk feladatát bírálói. A ki másképp bírálja, a ki többet követel az erdélyi politikai lapoktól, mint a mennyit intézetei irányában a világ többi politikai lapjai tenni szoktak, azoknak igényeit mi ki nem elégíthetjük; nem mintha örömet nem akarnók, de mert nem is tudjuk, de rendes időkben, ha a politikai élet alkotmányosan meglendül, arra térünk sem maradna.

Bukarest, nov. 13. 1862.

Országgyűlésünk a legközelebbi vasárnap meg fog nyitni. Nem is akartam e gyűlés megnyitása előtt e lapok hazai becsesb tudósításait külföldi levelemmel kiszorítani, de itt az események váltva váltják egymást és parancsolnak velem, hogy igénytelen tollamat ne bevertessem. Ez országgyűlés egyik főtárgyát képezendi kétségkívül a zárdajóságot felelti vita, mi oly érdekes, hogy megérdemli, miszerint a szomszédosban is tisztán ismerjük e fontos kérdés államant viszonyát; de mielőtt annak tüzetes leírásához kezdenék, szólok a napi eseményekről. Ezek közül legnagyobb figyelmet érdemel a „Romanul” ellen indított két per, egyik az olasz konzul Strambio által azon alapon, hogy a királyt és ennek képviselőit szándékosan megsértette; másik a görögországi események folytán az államügyész által indított meg e lap szerkesztője Rosetti ellen, ki lapjában azt állította, hogy a nemzetnek jogokban áll törhetlen dyasztiajukat detronizálni. A „Romanul” szerkesztője egyike Olaszország leghebbe bajnokának, és mégis éppen e hatalom képviselője által fogatott perbe, melynek reá nézve kellemetlen kimenele lehet. Soha egy lap annyi sértőt és méltatlanságot egy nemzetről nem írt, mint ő a magyar nemzetről, s ha többet nem mondanék, elég megemlítenem, hogy Papin ismert rőpiratát szóról, szóra közölte. Azt gondolná valaki, hogy a sok barbarismus címekért, melyekkel e lap nemzetünket elhalmozta, talán valaha valaki szót emelt? korántsem. Konsulunk, B. Eder, ezekért nem emelt szót, mentere hagyta e lapot, remélve, hogy egykor talán bele is fárad, és önként el fog hallgatni. A nemes báró nem is csatlakozott; ma már Rosetti odajutott, hogy ömaga bevallja a törvényszék előtt, miképp csak az faj neki, hogy a kikért oly sok éven át vívott, éppen azok által vonatik legeslegelőbb törvényszék elibe. Ajkára veheti tehát Rosetti ur: Csak barátimtól őriz meg uram, elcséimtel meg fogom én magam védelmezni. Másik figyelmet érdemlő esemény a román katonatisztek valóban lovagiatlan magaviselete, mi ha érdemelt jutalmát el is veszi, de e tiszt urak jellemzésére méltó a feljegyzés.

Tegnapelőtt Bolentinianót, a „Reformát” költői lelki derék szerkesztőjét, a „Passage Roman” ban levő irodájából egy fiu kiszólítja, állítván, hogy egy nő hívátja. A szerkesztő egész ártatlanul kilépik irodájából, s alig teszi ki lábát ajtója küszöbén, egy tiszt elibe ugrik és kegyetlenül arezul csapja, és több tisztársával kardot rántva, körül fogja és keményen fenyegeti, hogy így, meg amúgy bánik vele. Bármilyen legyen Bolentinianó vétsége és bármilyen legyen a neki adandó elégtétel, de az ilyen lovagiatlan magaviselet úgy vélem, nem igen szép fényt fog deríteni a román hadsereg tisztjeire, kik valóságos terrorizmust gyakorolnak az irodalom embeire; mire példánul bozom fel még azt is, hogy Arieseszkót, a „Romanul” szelleműs munkatársát, egy költemény pár soráért párbajra hívták a tiszt urak, mit az író mielőtt elfogadna, a közvéleménnyel tudatni jónak látott. Itéljen a világ az ily katonai bravurok felett, de én nem tagadhatom el ezek olvasásakor, hogy nekem azon romai kor jut eszembe, midőn a romai katonák sie volo, sie jubeo tettek és vették a caesárokat Romában; midőn a ro-

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

A mint azonban Gábor ezen újabb támadás hatását nyakszirtjén kezdé érzeni, egyszerre erős és sürű csattogás hallszék. Gábor nyakán tágult a vas kezek kapasa. Az újabb támadó vad férfi arca s szemei vérbe borultak, s Gábor roppant bámulatára Eliz állott ott s korbács ostarával csapkodta szembe a rabló öröket, a női ijedelem önkívületes gyorsaságával.

Eliz véletlen megjelenése valóban megzavarta a támadókat, kik többek jelenlétét képzelve, elárulatusukon megrettenének. De csakhamar visszatért bátorságuk, látván, mily gyöngéd segély érkezett s egyik rabló vakmerően ragadta meg a hölgy karját.

Vissza kiálta Gábor, nem tudjátok, hogy én uratoknak Zováthy Rinaldnak öcsese vagyok, Zováthy Gábor, s hírvél jöttem ez erdőbe. Ezzel keményen arezul lété az erdőrt, ki Elizre tette kezét, s egy perczig a parasztot megint megdöbbenve álltak urok rokonai előtt.

E közben egy férfi alak fejelett ki a sziklák közül, kiben azonnal Spottra ismerünk, ki a másik perczben már a viadal színterén volt.

— Eppen jó, hogy ide hozta őnt a véletlen — szólt Gábor — mert bátyám erdő-

pásztorai tulvitték már szemtelenségökét. Kedves Elizem! szóla, ez itt Spott Villám ur, kiről már többször beszéltünk köztetek. E hölgy uram — folytató Spotthoz — Eliz, nővérem.

Spott a mint az erdőség nem remélt látogatóra ismert, egyelőre meghökent, s zavart s habozást fejezett ki baljóslatu arca, de gyorsan határozott s szigorú hangon szólt az örökhöz:

— E ifju ur és kisasszony urunk rokonai, kikkel ez erdőség filalmát nem szabad éreztetnünk. Boesánat nagysád, szólt Elizhez, ha az örök szokott gorombasága valami kellemetlenséget okozott.

— Dejsze, szólt azon bozontos mogorva erdőrt, ki vadászkeszének villogtatásával tűntette ki magát, s szerfölött dühös kezdett lenni Elizre, a vett korbácsesapásokért, eskünk tartja s hahni kell annak, ki e szirtköveket lábával érinti. Így szóla dühösen csapott késével Gábor felé s tagadhatatlanul veszélyes sebet ejt rajta, ha Spott nagy ügyességgel félre nem üti a betyár karát.

— Egyet se mozzanj vakmerő — kiálta Spott — vagy azon perczben halva vagy. Takarodjatok innen, menjetek, kerüljétek az erdőt.

— Nem megyünk, eskünk tartja s vért kívánunk, kiáltott az említett mogorva ör, vad indulatossággal rohanna megint Gábor felé; de azon perczben Spott oly kemény pofot ejt arezár, hogy a földre leszádult. Ezzel a többi ör felé fordult s szóla: Ragadjátok föl e gazembert, láncon és éhen fog ilti a barlangban 24 óráig. Vigyétek, vagy mindjárt egy-egy golyót rőpítek mindnyájatok fejébe.

Spott indulatba volt jöve, szemei szikráztak. Ugy látszott, hogy az erdőörök ismerték haragját, mert alábbhagyva bátorságukból, meglehetősen meghunyászkodással ragadták fel földre szédült bajtársukat, s huroczolták előre a sziklaösvényen azon orgona-szerű szirtesportozat felé, hol Gábor Zondabarlangját lenni vélte.

— Spott ur — szólt Gábor miután a pástorok elhaladtak — a mi itt történik az nem erdőpásztorlás, az valódi havasi bandításág.

— Megvallom, hogy tul van vive az örökös szigora, de csak úgy lehetett rendhez szoktatni a népet, mely kiált az erdőbirtoklásnál legkevésbé sem tiszteli a tulajdon szentségét. Használna kísértetem megrendes eszközökkel biztosítani ez erdőseget a praevikálók és átkalandozók ellen, mig végre kénytelen voltam ezen vérszomjas ördögöket fogadni fel, kikkel gyakran magam is alig bírok. Sajnálom, hogy éppen önöknek kellett történni e nagy kellemetlenségnek s legyen szabad kérnem, hogy bármikor szándékoznának ez erdőbe kirándulást tenni, azt velem előre tudatni méltóztatassanak. Ez örök úgy vannak szoktatva, hogy előértesítés nélkül senkit az erdő mélyébe nem bocsátanak s vérengző természetük miatt valóban magam is kezdek aggódni azon, hogy végre valakin gyilkosságot követnek el.

Mialatt Spott beszélt, az erdőörök fogolyhát rendelt társunkkal a sziklaorgona felé távoznak, hol Gábor Zonda-barlangját lenni vélte. Ugyan e táj felől egy férfiú közelített a szintér felé, ki magas száru csizmát, s szarvasbőr nadragot s szürke kabátot viselt.

— Mi történik ott Spott ur? szólt az érkező, a kihevílt Spothoz.

— Ez emberek megint tulvitték gorombaságukat, s ildomlatlanul vieseék magukat Zováthy ur ezen tisztelt rokonai iránt. Van szerencsém uram s kisasszonyom Freck János mérnök urat bemutatni, kinek köszönheti Zováthy Rinald ur, hogy e nagy erdőség oly gyorsan feltáblázva lön, s az alatt folyó Küküllőn a fa elszállítást ily eszméje alkalmaztatott. Barátom Freck — folytató — ön most érkezett s alig hiszem, hogy tudomása legyen a nemes Zováthy Gábor ur s tiszteltemelő nővére ezen erdői kirándulásának ezéjáról, mely az ő Zováthy vár megtekintése. Ha nem tudnám minő sürgetés ügy hozta őnt felkeresésemre, kettőnknek tartanám fenn azon szerencsét, hogy vad rengetegünk tisztelt vendégeit a vármokhoz kísérhesstük. De bizonyos igazítandók miatt kérnem kell őnt, hogy Gáspár vadászt legyen szives ide rendelni.

Spott ezen szavaira Freck rögtön meghajta magát elesértetett a sziklaösvényen, mialatt Gábor és Eliz előtt mindezen alakok és jelenetek a talányosság és gyauusság bizonyos kibeszélhetlen színezetével bírtak. Vannak arezok, van modor, mely az idegebb emberek előtt ösztönyszerűleg gyauus és kellemetlen. Ellenállhatlan ellenszenv s bizalmatlanság kelt fel mindezen szavak, mozdulatok s alakok irányában fiatalink szívében is, kik éppen e miatt közlekeny természetük dacára e perczekben igen is hallgatók valának.

(Folytatjuk.)

mai polgár egy percig sem volt a katonai önkény ellen saját lakában is bátorságban. Holnap, holnapután tudni fogjuk mi leend a Bolentinianó és Ariceszko-historiának kiemetele, addig is jövő letelemben írni fogok a zárdajászágok igen érdekes ügyeiről; mi annyira magára vonta a közfigyelmet, hogy a múlt héten még 8-10 éves tanulókat is befogtak és vizsgálata vonta kiatt.

Kézdi-Vásárhely, nov. elején 1862.

A napokban folyt le őszi országos vásárunk népes közönség jelenlétében. Eladni való volt elég, de annál kevesebb volt a ki vegyen valamit; ily rettentő pénzüszükségben talán egy vidék sincs, mint Háromszék, a minek oka abban rejlik, hogy itt az egyetlen cikkből pénzt várunk, a gazdaságot, a gazdasági cikkeknek pedig nincs piaca, mind itt benn szorul, ez az oka, hogy noha kevés, mondhatni semmi őstermelésünk nem volt, a mostani őszvetés sem kecséget szép jövővel a nagy szárazság miatt, s mégis a gabona minden neme felette olcsó, s még olcsón nem veszi senki. Szarvasmarha, ló s más állatok is felette olcsón árultak, ha lett volna a ki vegye; de az egész vásár alatt alig kelt el 200 darab, holott máskor az ezert is megüzeltette.

A bizottmányról még mind semmit sem lehet tudni, jöllehet már megalakult. A felséges kir. kormányzástól ki-jött már a rendelet a sorozásra, a mi sürgetően végrehajtandó. A mult sorozásbéli bátralek-kötelesek szigorú és gyors előállítására is vettek rendeletet a hatóságok, még pedig oly megrendeléssel, hogy ezeknek előállítása az új sorozás előtt végrehajtandó.

Az új sorozási rendelet azt is tartalmazza, hogy ha valamely katonaköteles a sorozás elől odább áll, a helység, a melyből való leend, köteles érte a váltásdíjt befizetni és a felbajtandó, ha másképp nem, még katonai karbatalommal is; a szeriat magok a községek tétetnek felelősséggé, az őket illető katonakötelesekről.

Ugy tudjuk Háromszéken a mult sorozásból sok a hátralek, előállíthatjuk-e vagy nem, senki sem tudja, s ha nem előállíthatók, ezekért is felbajtandó lesz a helységek az 1,200 o. é. forint váltásdíj? ez nem iratik a felséges kir. kormányzati rendeletben, s hisszük is, hogy visszaható erő neki nem tulajdoníthatik.

Ojtozi.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az angol nemzeti akadémia (National Academy of Great Britain) Bányai Károly kolozsvári kereskedő hazánkfiát az ottani világtárlatra felküldött vegykémi készítményeire (illatszerek és erdélyi gyógyvizek pezsgő pora) az akadémia rendes taggága címével és a 2-dik osztályú nagy becsület-medallionnal tisztelte meg Londonból, e hó 10-ről címzett oklevele által. Tudtunkra ez az első megistetés, mely a hatalmas szigetországról egyik hazánkfiát érte.

— A nagy-várad-kolozsvári vaspályánál érdekelt „berlini cultura-egylet” solidaritását s fizetési képességét kétségbe vont hírek ellenében az „U. N.” bécsi levelezője ezek alaptalanságát kimutatva, megemlíti, hogy gróf Toldalagi mielőtt érintkezésbe tette volna magát ez egylettel, Berlinbe ment s ott személyesen tanácsot kért ez ügyben közel rokonától b. Schleinitz porosz államminisztertől, ki a legkedvezőbben nyilatkozott ez egylet felől. Egyébiránt a rossz hajlamú kétkedők megnyugtására megemlíti, hogy két legelőkelőbb párisi ház 40 millió forintot írt alá ezüstben, s a megkötött szerződés szerint az engedmény kibocsátásakor 32 millió forintot kell biztosítékul letenni a hitelintézetnél.

— Az „Oest. Ztg.” a magyar kérdéssről vezérezikvezén, tudni adja „a pesti uraknak”, hogy engesztelékeny érzelűköt iránt nincs bízalom Bécsben. „Itt — ugymond — tudni akarják, hogy csak a vajdaság visszaállításától, a horvát országgyűlés összehívásától stb. való félelem idézte elő a bétkülönöségi szellemet. E rágalomra „P. Lloyd” bécsi levelezője így felel: „A vajdaság kérdésénél nem arról van szó, hogy az utolsó szorb congressus exaltált kívánságait teljesítenek s a vajdaság visszaállításáról ma szó sincs; de arra nézve s a mint az e tekintetben tervezett elhatározásról hallani lehet, biztosan állíthatni, hogy legalább annyit az országgyűlés is meg fogna engedni. Azonban a mi ellen az alkotmányos magyar érület feltámad, az a mód, az octroyálás. Ha tehát a magyar főkanzellár ő Felségének az octroyálás mellőzését tanácsolja, s ezen ügynek a magyar országgyűléssel egyetértőleg leendő elintézését javasolja, csak legszentebb kötelemi szellemében cselekszik, melyeket állása szab elibe s melyekre nézve az oct. 20-diki diplomára is hivatkozhatik, a hol ő Felsége a további octroyálásról tünepélyesen lemondott.”

— A „V.” a földadó magas állására vonatkozólag párhuzamot von egyrészt Csehország, másrészt Porosz., Bajor s több országok közt. E párhuzamból láthatjuk, hogy a porosz Rajna mellékén egy hold földre 58 új krajczár, Csehországban pedig 1 frt 45 kr esik. Az ötszörte nagyobb Poroszország jelenleg 7,926,661 tallért, vagyis 11,890,009 osztrák értékű forintot fizet földadó fejében és így 859,000 forinttal kevesebbet mint az ötszörte kisebb Csehország; hasonlóképen Bajorországban, mely 1,387 □ mérföld kiterjedést, minden □ mérföld 4,182 o. é. frt földadót fizet, míg a 945 □ mérföldnyi kiterjedésű Csehországban ugyaneannyi területre 13,390 forint esik. Ezek után a „V.” azt óhajtja, bár az ausztriai birodalomban is úgy mint Angliában a fekvő birtok csak azon arányban adóztatnék meg, mint az ingó-vagyron vagy munka, mi jelenleg nem történik, mintán az ingatlan — egyenlő jövedelem mellett — az ingó birtok vagy munka arányában négyszerre több adóval van terhelve.

— Majd minden lapban olvassunk, hogy egy pesti műiparos oly pokolgépet talált fel, a melyet ha gőzerővel neki bocsátunk pár perc alatt az ellenséget mind egy lábáig semmivé teszi, s ennek alkalmazása iránt folyamodást is adott be a cs. kir. hadügyminiszeriumhoz. Teringettét, még megérjük, hogy fölöslegessé válik az a sok nagy állóhad-sereg, a melyek Európá államait eladósították! Hej be szép volna, ha például vagy 100 millióval kevesebb adót kel-

lene fizetni. Az igaz, hogy maradna még akkor is elég fizetni való; mert fizetni mindig kell.

— Esztergomban f. hó 17-kén új távirati állomás nyitott meg, s az a nevezetes, hogy a mint írják, e távirat sodronyai a Duna vizükre alatt vezették át.

— Konstantinápolyból az a hír kelt szárnyra, hogy a szultán megtehető.

— Császárné ő Felsége nevenapját f. hó 19-én Nagy-Szebenben megünnepezték.

— Temesvárott egy hat lábú ökröt mutogatnak.

— Bécs földalatti utcáiban a napokban újra kutatás történt. Ez utcák egyes helyeit a Stadigraben, s Karolinakapu mellett fedezték föl, magasságuk 5 láb, végükig még nem jártak be. Általánosan hiszik, hogy e földalatti utak a török háborúk alkalmával azon ezébből építettek, hogy Bécsért szükség esetében légbe röptessék. Gyanították azt is, hogy e roskadozó építmények holmi csavargók lakhelyül szolgál, de a kutatások által e gyanu alaptalannak bizonyult be.

— Megjelent a kereskedelmi és nemzetgazdasági ministeriumnak f. é. nov. 6-káról kelt ama rendelete, mely a bécsi, pesti, pardubitz, lembergi és kolozsvári löversenyfutások császárdíjait újból rendezi. A pesti löverseny-nél az első császárdíj 1000 arany, a második 5—600 arany, a kolozsvárnál az első 500 arany, a második szintén annyi.

— Mosony megyének tiszti széke f. hó 11-én tartott meg több meghívott jelenlétében. E gyűlést megnyitó beszéd után, Pechó András védenyi esperes ur emelkedett fel helyéről: — Itt az ideje, ugymond, hogy a káros vesztéglés megszüntetésére mi is közreműködünk. A fonalat ott kell fölvenni, a hol az megszakadt. A felséges fejedelem jó szándékát az imént a földhitelintézet fényes küldöttségének tünepélyesen tansította. Indítványa éljenzéssel fogadtatván, elhatározatott: ő Felségéhez alázatos felírást intézni, melyben megkérik, miszerint a provisoriumot minél előbb megszüntetni, s helyhatóságainkat régi jogaikba visszahelyezni kegyesen méltóztatassék. További indítványa azonban esperes urnak, hogy ezen határozat a többi megyékkel is közöltesse, pártolásban nem részesült. (Gy. K.)

— Három sopronvidéki derék idegen ajku czukorgyártalajdonos, névszerint Gonzáles, Patzenhoffer és Rottermann urak, azzal bizonyították be hazafias érzelmeiket, hogy a magyar irói segélyegylet sorajgyeiből 600 darabot megtartottak s az érte járó 300 frtolt lelkes sorok kíséretében be is küldötték. Ily tett csak azért érdemli meg a megemlítést, mert nagyon — ritka jegyzi meg a „P. H.”

— Rómából jelentik: Mint tudva van, a pápai államokban csak ő Szentségének van arra joga, hogy valamely végrendeletet megváltoztasson, vagy semmisenk nyilváníttasson. Történt a napokban, hogy egy fiatal ember ő Szentsége elé járult s említett joga gyakorlatát kérte ki atyja végrendeletének megváltoztatására, melyben 40,000 frank, a hátrahagyott vagyon fele, ama lelkésznek van ajánlva, ki meghatározott napon bizonyos templomban az első misét mondja. ő Szentsége nem teljesítette a fiatal ember kérelmét. A mondott napon azonban megjelent az illető templomban, itt először misézett, s így elnyerve a mondott összeget, azt a hálados örökösnek átszolgáltatta.

— Az „O-g” zágrábi levelezője biztos kutfőből azt jelenti, hogy a horvátországi bizottmány elnöke b. Hellenbach Lázár három tagtársával u. m. Bogovics Imre, Suhay Imre és Takács Antal urakkal a közkívánatnak eleget teendők, a mellett vannak, hogy az említett bizottmány részéről az elnök a magyar földhitelintézet alapítóinak nov. 20-ki ülésében megjelene, azon országos óhajt fejjeze ki, hogy a központi intézet működését a társországokra is kiterjesztene. Ha pedig ez nem történhetik, a báró ur, mint a horvátországi nagyobb földbirtokosok megbízottja fog Pestre jönni s ezek nevében sürgeti a csatlakozást.

— Majláth György volt tárnok ő nmlgának, mint a „P. Ll.” bécsi tudósítója írja f. hó 16-káról, ő Felségénél egy óráig tartó kihallgatása volt; ő exjea 17-kén Pestre visszautazandó vala. — Gróf Aponyi György országbíró Kalksburgban pár napig betegeskedett, azonban felülülvén, 16-kán Bécsbe utazott, hol a főkanzellárral rövid értekezése volt. Ezután Pozsonba indult, a honnét 17-kén tovább vala utját folytatandó Pest felé. — Az „U. N.” szerént gróf Cziráki János fehérmegyei, és b. Wenkheim Béla békésmegyei főispánok, a kik eddigelé e méltóságukat megtartván, helyettük administratorok nevezettek ki: most a főispánságról leköszöntek, s elbocsátásuk a hivatalos lapban a napokban közölve lesz.

— A Genfben elfogott bankjegy hamisító csakugyan Nagy Lajos, ki oda álnév alatt érkezett. Feladói magyarok voltak. Hogy minden szökési kísérletét megakadályozzák, lánczra verve kísérték Bécsbe, hol most fogva ül, s börtöntársa egy hét évi sulyos börtönrre ítélt megrögzött gonosztevő. Oly nagy reá a vigyázat, hogy ajtajára két, különös gépezetű lakatot akasztottak, s az öröket is megkötöztették. A vele összekötöttesben álló kállosmélnyi várnagyot, Melczert, nevével együtt ott. 13-án szintén elfogták, nálók 3 db százaz, s 57 db 5 frtos hamis bankjegyet találtak.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, nov. 13. A kormány elővigyázati intézkedéseket tesz a Középtengeren. Erre a görög események szolgáltatnak okot, a melyek összefüggésben levén a keleti kérdéssel, e miatt aggodalomba ejtették Angolországot. A közelebbi miniertanásban tehát elhatározott, hogy a középtengeri hajóhad, a mely öt sorhajóból áll, még üttel szaporíttassék.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, nov. 17. A mai „France” írja: Az angol kormány ismét elővette az Alfréd herceg kijelöltetése iránti javaslatot. E javaslat szerint a joniaiak angol véduralom alatt fognának maradni, azonban követeket küldhetnének Athénbe. Az új király megtarthatja vallását.

Közelebből Európá szerte el volt terjedve a hír, hogy a császár élete ellen merénylet követtetett el. Frankfurtba, Münchenbe, Darmstadba s más németországi városokba is táviratoztattak e hír, s még a bécsi börzén is nyomást gya-

korolt az árfolyamra. A Münchenbe érkezett távirat így szól: Uj merénylet követtetett el Napoleon császár ellen; balkarján könnyű sebet kapott; a tettes el van fogva. A merénylet Compiegneben követtetett el, mivel a császár jelenleg ott van, nem Párisban. Az „A. Allg. Ztg.”-nak azt írják, hogy a császár életére törő összeesküvés nem fűdötetett fel, hanem a rendőrség nyomára jött olyan Fieschi-féle szándéknak, vagy legalább úgy hitte, hogy nyomában jár, melynek határnapján az új boulevard tünepélyes megnyitása lett volna kitűzve. Hallomás szerint sok olaszt és németet fogdosott össze a rendőrség, idevágó gyanúból.

Az „Indep. B.”-nek írják, hogy a francia kormány ismét lépéseket tett, hogy a pápát engedményekre bírja. Azt követelte, hogy a pápa alattvalóinak a Code Napoleon behozatalát ígérje meg és vallásszabadságot. Antonelli bíbornok azt felelte, hogy a pápa vallásszabadságot nem adhat, a Code Napoleon illetőleg Chigi bíbornok már előbb kijelentette, hogy a római székűl lehetetlenséget követelnek. Drouyn de Lhays a bécsi kabinetet is felszólította, hogy Veleenzének az ígért alkotmányt adja meg.

Mexikóból rossz hírek érkeztek. A hadseregben nagy pusztításokat tesznek a ragályos nyavalyák.

OLASZORSZÁG. Turin, nov. 17. A mai „Discussione” írja: Bizonyosnak mondják, hogy a király tegnap aláírta a rendeletet, a mely Nápolyban és Sziciliában megszűnteti az ostromállapotot. Mindamellett Lamarmora Nápolyban s a palermoi főnök Sziciliában továbbra is megtartják a központi politikai ügyvezetést.

Az olasz papoknak Passaglia atya által szerkesztett felirata, melyben a pápa a világi hatalomról lemondásra kéri, 8943 aláírással látottat el, s ezek közt: 76 püspöki helyettes, 1095 kanonok stb., kik Monsignore címet viselnek, 783 lelkész, 317 káplán és alamisnás, 861 coadjutor és papi helyettes, 343 theologia doctora és tanár, 168 közkutatással megbízott lelkész, 4533 közpap és 767 tagja a rendes clerusnak.

Az érintett felíratra vonatkozólag a „Times” turini levelezője többek közt a következőt írja: Passaglia atya, a boldogult Cavour gróf megbítt barátja, ki a politikába is, melyen be volt avatva, ama nagy államférfi halála után, kinek utódaitól nem igen volt alapos reménye a Cavourtól nyert gyámolításban folytatólag részesülni, elment Turinba. Ott Ricasolihoz fordulván, ez felhatalmazta őt arra, hogy azon felirathoz, melyet a papság közt akart aláírás végett köröztetni, még egy iratot csatolhat, melyben azon papoknak, kik hajlandók volnának a felíratot aláírni, de az ebből rájuk háromolható kártól tartanak, megígérheti, hogy a kormány az ily eset netalán bekövetkeztével, az illető lelkészeket kártalanítani fogja. Az olasz kormány által vállalt ilyen kötelezettség tökéletesen emancipálta volna a clernat, s lebeltségessé tette volna részéről a tökéletes nyílt hivallomást, holott így állván a dolgok, az összes alsó papság püspöke kegyetől függ, ezek pedig Rómát úgy tekintik mint újabb méltóságok forrását. Ricasolinak — fájdalom — el kelle volna bivataltól, s utóda Ratazzi nem tartotta szükségesnek a főnebb idezett politikát keresztül vinni. Azt megengedte ugyan, hogy a felírat köröztesse, nem is lett volna képes azt semmiesetre megakadályozni, hanem az említett kísérő-levele adott felhatalmazást visszavonta, mely pedig a papságot tetteglet függetlenné tette volna Rómától. Az a 10,000 pap tehát, kik a pápa elé azon nyilatkozatot terjesztették, hogy „az ő országa nem ebből a világból való” saját érdekei veszélyeztetésével tette azt, nem gondolva a jövővel, s figyelembe sem véve az eddigi intő példákat. Az olasz papságnak — melynek összes száma 80,000-re teszik a szerzetesekkel együtt, betudva e számba vagy 35,000 apácát is, — csak egy töredéke ugyan, de mindamellett nagy jelentőségű az általa okozott mozgalom, s hatalmas következményeket vonhat maga után.

OROSZ- és LENGYELORSZÁG. A podolai nemesség elfogott marsalját e hó 11- és 12-e közti éjen csendőrkísérettel Pétervárra indították. Ejjel fogták el őket; kettejük ágyban fekvő beteg volt s mégis elhurcoltatták. Még csak annyi időt sem engedtek nekik, hogy övéikről elbucsuazzanak. A podolai kormányzó az ezen elfogatás okául szolgált felíratát megdorgáltatott. E miatt annyira elvesztette fejét, hogy most az örültség vízi a lengyel nemzetiség elnyomását. Hogy bebizonyítsa, hogy Kamieniec orosz város, egyik nap a lengyel szövegű kereskedői czekeket s az utca-ak ösödök ótai lengyel névtábláit mind lehaztatta s orosz nyelven írtakat tétetett helyükbe. Mint a mult évben, úgy most is a város minden történelmi emlékeit megsemmisítetté.

Varsóból írják nov. 13-ról: Ma egy férfi, a ki a meggyilkolt Felknerrrel együtt mint kém volt ismeretes, ifjú emberek által megrobanatva egész csendben felakasztott. Ugyanezen Varsóban a következő esetet beszéllik: „Egy szolgálaton kívüli orosz tábornoknál, ki egészen magában lakik, négy ifjú jelent meg; kettő az előszobában maradt, másik kettő pedig a szobába lépve, 1000 rubelt kért a tábornoktól hazafias czélokra. Az iust az előszobában letartóztatták, a tábornokot pedig revolverrel fenyegették. „Csak azért adok, mert kényszerítenek” — mondá fizetés közben a tábornok. Nyugtát adtak, megköszönték s eltávoztak, a lak ajtaját maguk után bezárván. A tettesek fölfedezésére eddig minden kutatás hasztalan volt.

TÖRÖKORSZÁG. Konstantinápoly, nov. 8. A napi beszélgetés tárgya, a szultán kedélyállapota. Határozottan állítják, hogy megőrült. Még pedig szörnyű betegsége koronként diübrohamokban nyilvánul. Már régóta beszél, hogy néha oktanal szeszélyei vannak, s a legkisebb szerű okok gyannus idegességbe hozzák; azonban senki sem hitte, hogy elméje megzavarodott volna. Most már semmi kétség iránta; feltéve mindenesetre, hogy a palatizistek és szolgák által terjesztett hírek igazok. E szomorú állapot, ha csakugyan lélektani oknak tulajdonítható, azon legyőzhetlen korlátokból származhatott, melyek közé szorította a viszonyok hatalma kényuralomra hajlandó akarát. Mielőtt trónra jutott volna, az Iszlám és az Ozmánház dicsőségéről álmodozott; mindenhatónak képzelte magát, s most keserűen tapasztalja, hogy parancsszavának menyköveit ezer villám-

hárító vezeti el, s dicsvágyának merész röpte me törik sok személyes érdek ellenszegülésén.

GÖRÖGORSZÁG. Korfu, nov. 15. Egy görög gúzsos folyó hó 13-i tudósításokat hozott a Pyräusből. A pyräusi és syrai legtekintélyesebb személyek lakomát adtak az angol hajóhad tisztjeinek, a mely alkalommal a görögök Alfréd herczegre, az angolok Görögország jóllétére és függetlenségére írtettek pobarakat. Midőn az angol tengernagy a hajóra visszatért, az angol hajók görög lobogót tűztek ki s azt 21 ágyulövessel üdvözlötték.

Az ideiglenes kormány tettei fényesen megozafolják azon híreket, melyek a görög mozgalmat tulnyomólag köztársasági színezetűnek állítják. A kormánynak a nemzeti gyűlést egybehívó kiáltványa, e határozatot következőleg indokolja: „A legnagyobb kötelesség, melyet a nemzeti akarat reánk rótt, oly nemzeti gyűlés egybehívásában áll, melynek feladata legyen az ország alkotmányának végleges megállapítása, uralkodó választása, s az Isten áldása mellett kezdett mű befejezése.” — A külföldön létező görög ügy-nökök és consulok felszólítottak, hogy hivatalos pecséteiket változtassák meg. Az új pecsét, egy borostyán koszoru által övezett koronát mutat. Az ideiglenes kormány minden rendelethe, „a görög királyság” felirat alatt jelenik meg. A választási törvénynek 20 pontja van. A legfontosabbak ezek közül: az 1844-iki választótörvény, a szükséges módosításokkal most is alkalmaztatik. Minden tartomány kétszer anynyi képviselőt választ, mint eddig. A három gyarmat mindegyike egy meghatalmazottat választ. A külföldi választások az illető consul felügyelete alatt történnek. Minden görög polgár választó, s megválasztható azok, kik 25 évüket betöltötték, és a királyság határain belül laktak. Az egyetem tanárai külön meghatalmazottat választanak. Az ideiglenes kormány határozatához képest Otto király magán vagyona, levelezései és a királyi termekben található régiségek kivételével, a bajor követnek adtak át.

Legujabb. A „Sürgöny” írja: Főkanczellár urtól gr. Pálffy Mór helytartó urhoz következő távsürgöny érkezett:

Ó cs. kir. Apostoli Felsege a haditörvénszékek által elítelt politikai foglyoknak, valamint a már visszatért politikai menekülteknek általános amnestiát adni s a folyamatban levő vizsgálatok megszüntetését legkegyelmesebben elrendelni méltóztatott.

Ujabbak. Triest, nov. 18. A „Triester Ztg.” Görögországból s a joniai szigetekről jött tudósítások után jelenti, hogy ott a tüntetések angol érdekekben folyást tartanak. Alfréd herczeg megválasztását biztosnak lehet tartani.

— Turin, nov. 18. A „Discussione” írja: Két igen népes követi gyűlés volt, melyekben elhatározták, hogy a miniszteriumot támogatni fogják. A kamara megnyitott, mely alkalommal Ratazzi a romai ügyre vonatkozó okmányokat a ház asztalára tette, valamint egy javaslatot a tengerészet szervezését illetőleg. A sardiniai vasutak megszavaztattak. Csütörtökön került szőnyegre a miniszterfelelőség s némely miniszterek történhető viszálylásának kérdése.

— Kassel, nov. 18. A költségvetés, hitelbank és vadászati törvény iránti interpellatoria vonatkozólag az országgyűlési biztos kijelentette, hogy a miniszterium további megállhatása kétséges lévén, kötelező felelet nem adható. A gyűlés másnapra halasztotta az e feletti határozást.

— Páris, nov. 18. A „Moniteur” jelenti: Gros báró londoni követé nevezetelt. A hivatalos lap közli Droyn de Lhuys választást Durando körjegyzékére. Tartalma egyezik a „Köln. Ztg.” által közlöttével.

— Lengyelországból igen szomorú tudósításokat közöl a bécsi „Presse.” Az izgató párt gyűjtőgyűléshez kezdett, mint nem rég Sz. Pétervárott. Folyó hó 29-re, mint az 1830-i forradalom évnapijára, ismét általános felkelés van híresztve, s iratokat terjesztenek, melyekben a nép fel van híva, hogy lássa el magát élelemmel. Felkner rendőrfőnök közlelbből jelentett meggyilkoltasá borzasztó körülmények közt történt: három törzsúrúsi kapott s elevenen szakgatták le füleit s fejébőrének egy részét. Azt mondják még élt, mikor reggel rátaláltak. A helytartó tudatta a meggyilkolt özvegyével és kilencz leányával, hogy jövőjük felől nyugodtak lehetnek; gondja lesz, hogy az biztosítva legyen. A meggyilkolt koporsóját a templomban végig pókdösték.

Gabonaár Kolozsvártt Noveb. 20-án 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztbúza 3 frt 50 kr. Elegybúza 2 frt 70 kr. Rozs 2 frt — kr. Árpa — frt — kr. Zab 1 frt — kr. Török-búza 1 frt 60 kr. Pityóka — frt 80 kr. Marhabús 8 11 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

November 21-én: Nemzeti kölesön 82.95. 5% Metalliques 71.35. Bank-részvény 791.—. Hitel-részvény 221.20. Váltó Londonra 122.—. Ezüst 121.25. Arany 5.82.

November 19-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 71.50. Erdélyi 68.50.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

(739)

ELADÓ HÁZ.

(1—2)

A 245 sz. alatti ház, tyukszerutca Maros-Vásárhelytt, szabadkézből eladó.

Értekezhetni t. Benkő József ügyvéd, és t. Kááli Nagy Ferencz uraknál M.-Vásárhelytt.

(737)

Tized valósitási ügyben.

(2—3)

Ns. Kolozsmegyében tized valósitási ügynőségünk helyettesítést tekintes Potyó Béla ur M. N. Zsomboron sziveskedvén elválni ezen tárgyban ha még lennének utánlagos utasítások a földbirtokos urak részéről egyenesen fenn nevezett urhoz intézhetnek.

Kolozsvártt, nov. 15-kén, 1862.

NURIDSÁN TESTVÉREK.

(738)

Hirdetés.

(2—3)

Kolozsvárhoz 4, Szamosújvárhoz 2 óra távolságra fekvő, 800 hold szántó és kaszáló földbirtok, jó karban levő lak- és gazdasági épületekkel, regálékkal együtt 1863-dik év aprilis 24-kétől számítva 6 évre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni Kolozsvártt szentgyörgy-utczában 467 szám alatt, ügyvéd Sebénél.

(716)

Orvostudor Romershausen

(2—2)

szem-essentiája

Egy jeles gyógyszer a gyenge szemek látereje megerősítésére, meggyógyítására és megtartására.

Gyertyavilágnál tartós munkálás és nem elégséges világosság által előidézett szem gyengeségek ellen és a szemeknek erős szél, por stb. által okozott könnyű fájdalomában nincsen jobb gyógyszer ezen szem-essentiánál.

Kapható Kolozsvártt WOLFF JÁNOS gyógyszerész urnál.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvártt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelytt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelytt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön

kapható:

Erdélyi képes naptár 1863-dik évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Ára csak 25 kr. oszt. ért.

Gombostű Naptár.

Hölgyek számára 1863 évre. Ára 1 frt. 40.

Emich Gusztáv nagy képes Naptára. Szerkeszték Szokoly

Viktor és Vadnay Károly ára 1 frt. 40 kr.

Magyar és Erdélyországi családi képes Naptár. — frt. 80 kr.

Kertészgazdászati képes Naptár, szerkesztik B. Nyári Gyula és

Girókuti P. Ferencz 1 frt. — kr.

Buczászky nagy képes Naptára. — frt. 42 kr.

Protestáns képes Naptár. Szerkesztette Dr. Ballagi Mór. — frt. 40 kr.

Az Ország Tükre képes Naptár évkönyv. Szerkesztette

Balázs Sándor. 1 frt. 20 kr.

Garobonciás Diák Naptára. Számos alkalmi és alkalmatlan

képpel és képtelenséggel. — frt. 80 kr.

Kiofelhauser Naptára. — frt. 80 kr.

Bolond Miska Naptára. — frt. 80 kr.

Kakas Márton Naptára — frt. 80 kr.

Garibaldi emlékiratai.

DUMAS SÁNDOR után francziából Kassay Adolf. Ára 2 frt.

POLGÁROSODÁS.

Irta ARISZTIDESZ. Ára 1 frt. 20 kr.

MAGYAR ROMÁN-NYELVTAN

A románul tanulók számára. Szerkesztette Fekete János (Negrutin) balázsfalvi görög-egyesült érseki székesegyház korlátnok kanonok. Második, átdolgozott kiadás. Ára 1 frt. 20 kr. oszt. értékben.

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindennemiek felvilágosítására szerkesztette Fináli Henrik Lajos, gymn. tan és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. Ára 70 k.

Urbér- és Tized-kárpótlási A. és B. tabellák.

JÓZSIKA MIKLÓS regénye

„KÉT ÉLET”

szeszélyes regény. Két kötet ára 2 frt.

Törvénytudományi műszótár

Közrebocsátja a m. tud. társ. II-ik kiadás. Ára 2 frt.

A NYOMORULTAK

irta Hugó Victor, francziából fordították: Huszár Imre és Reviczky Szevér. Fantine 1—2 kötet 3 frt. Cosette 3—4. köt. 3 frt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)